

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za celo leto 4 gl. 20 kr., za pol leta 2 gl. 20 kr., za četrt leta 1 gl. 20 kr. V tiskarni sprejemana za celo leto 3 gl. 60 kr., za 1/2 leta 1 gl. 80 kr., za 1/4 leta 90 kr., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LII.

V Ljubljani, 1. decembra 1899

List 48.

Tarbula.

Pripovedna pesem. Speval Janez Bilc.

VII.

Devica mučenica.

(Dalje)

Nje duh še tukaj biva,
A je okov že prost;
V nebo zamaknjen vživa
Nebeško že sladkost.

Zdaj vedež siloviti
Kot ljuti ris zdivja,
Devica da vpogniti
Kristjanska se ne da.

Morilčeva desnica
Zasukala je meč:
Živela ni devica
Na tužni zemlji več.

Kri sveta se je vlila
Iz trupla na zemljo;
Ko duša se selila
Nedolžna je v nebo.

Ljudje so si močili
Prtiče v sveto kri;
In zvesto so hranili,
Spominek dragi si.

Nebeške slave venec
Je devo čakal tam,
Ovil ji ga krog senec
Je ženin Jezus sam.

V nebeški slavi biva
Devica sveta zdaj;
Plačilo večno vživa,
Oj srečna vekomaj.

Z nebeškimi tam svati
Zdaj moli noč in dan:
Naj tugo Bog prikrati,
Naj vživa mir kristjan.
(Dalje prihodnjič.)

Kaj zapoveduje in kaj prepoveduje osma Božja zapoved s posebnim ozirom na ano- nimnice ali brezimnice, to je liste brez podpisov.

Mili Bog je vsakemu človeku v srce vtisnil svojo voljo in svoje zapovedi, ki je imenujemo natorno postavo, kakor pove to sv. Pavel v svojem pismu Rimljanom.¹⁾ (2. 14, 15)

Na sinajski gori pa je Bog to natorno postavo podal v okviru 10 zapovedi izraelskemu ljudstvu, ko je bilo po izhodu iz Egipta v puščavi, ter je te zapovedi ob gromu in blisku izročil Mojzesu, zapisane na dveh kamenih ploščah.

Kakor je Bog vse vstvaril k svoji časti, tako je tudi dal te zapovedi, katere je Kristus potrdil in nam vsem spolnovati zapovedal, zato da bi ljudje spolnjevaje te zapovedi čast božjo pospeševali ter si svoje izveličanje zagotovili. Na izpolnjevanji božjih zapovedi sloni kakor na temelju svojem blagor posameznega človeka, kakor

¹⁾ Zakaj neverniki, ki nimajo postave Mojzesove, pa natorno to delajo, kar je po postavi, so sami sebi postava; oni kažejo, da je to delo zapisano v njih srcih, ker jim priča vest, in njih misli se med saboj ali tožijo ali tudi izgovarjajo. S temi besedami hotel je Pavel reči: Nejeverniki kažejo, da so zapovedi za postavno delo v njih srca vtisnjene, ker to spričuje njih vest, ki je božje dan tožila ali zagovarjala.

tudi cele človeške družbe.¹⁾ V teh vrsticah hočem pojasniti, kako veliko važnost ima osma božja zapoved, zlasti sedanji čas, ko ni le živa beseda, ampak tudi pisana beseda tako razširjena.

Osmo božja zapoved slove: Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega.

Preden na to odgovorimo, vprašajmo se, kaj Bog v tej zapovedi namerava in vleva. Bog vleva vsakemu pravo rabo jezika, da vedno resnico govorimo ter smo v svojih govorih in sodbah prizanesljivi do svojega bližnjega. Z eno besedo: Bog zahteva od nas „resnico v ljubezni.“ Govorite resnico vsakteri s svojim bližnjim, ker smo udje med saboj.

Najdražji dar, ki ga je človek pred drugimi stvarmi prejel od Boga, je dar jezika, ta dar mu je bil dan, da Boga hvali in resnico govori. Človek pa ta lepi dar često zlorablja k svoji nesreči in k bližnjega škodi, zlasti da mu jemlje čast in dobro ime.

Pa kakor je Bog dal sedmo božjo zapoved, da prepreči tatvino imetja in blaga, tako je Bog hotel po osmi zapovedi odvrniti tatvino notranjega ali duševnega imetja namreč časti in dobrega imena. Jezik je sicer majhen ud, pa more veliko zla pa tudi veliko dobrega učiniti. Osmo božja zapoved nam naklada dolžnost, da a) resnico govorimo in b) čast in dobro ime bližnjega čuvamo. Torej kaj pa prepoveduje osma božja zapoved!

* * *

V prvem in ožjem pomenu besede je prepovedano krivo govorjenje ali krivo pričanje zoper svojega bližnjega pred sodnijo.²⁾ Tako sta dve krivi pričali zoper Jezusa pred velikim duhovnom Kajfom. Krivo pričati je velik greh. Prepovedana je pa tudi kriva tožba. Prepovedano je vsako krivo govorjenje in obnašanje. Tako krivo govorjenje se imenuje laž, tudi laž iz sile, laž v šali. Ta greh stori tisti, kdor vedoma drugače govori, kakor misli. Grd madež je na človeku laž (Sir. 20, 26). Lažnjive ustnice so Gospodu

¹⁾ Prve tri božje zapovedi obsegajo dolžnosti do Boga, drugih sedem pa obsega dolžnosti do samega sebe in do bližnjega. — Peta zapoved je dana v prospeh dušnega in telesnega življenja; šesta zapoved v varstvo čistosti; sedma v branbo premoženja in pravic; osma v varstvo dobrega imena in časti bližnjega. Peta, šesta, sedma in osma zapoved so takorekoč mejniki človeškemu dejanju: človeško življenje naj bi se gibalo po božji volji v okviru teh božjih zapovedi; deveta in deseta božja zapoved pa še celo urejuate človeške misli in srce, tudi našo notranjščino.

²⁾ Ta razlaga se nekoliko naslanja na „Veliki katekizem“, pa je obširnejša in bolj samostojna, sintetična ter pragmatična.

gnjusoba (Preg. 12, 22). Dasi laž navadno ni smrtni greh, navadno pravim — vendar jo Bog zelo sovraži ter je zato lažnjiva Ananijo in Safira nagle smrti končal. Tudi v šali ne gre, da bi se šaljec lagal. Tovariš je rekel nekoč sv. Tomu Akvinu: „Glej tja, kako voli letijo.“ Ko se je svetnik tja ozrl in se mu je tovariš smejal, zavrnil ga je sv. Tomo resnim obrazom rekoč: „Brat, lažje je verjeti, da voli letijo, kakor da se redovnik laže.“ Tudi laž v sili je Bogu zoprna. Taka laž bi bila, ko bi človek bil v kaki zadregi ali stiski ter ne bi hotel resnice povedati.

Ako je pa krivo govorjenje že samo ob sebi pregrešno, je to temveč, ako se z njim bližnjemu jemlje čast in dobro ime.

* * *

Zoper bližnjega čast in dobro ime se greši:

I. s krivim natolcevanjem, sumničanjem in predrzno sodbo;

II. z obrekovanjem, opravljanjem in podpihovanjem;

III. z zasramovanjem.

I. S krivim natolcevanjem se človek pregreši, ki brez pravega vzroka o bližnjem kaj hudega sumi, ali pa dobrim delom bližnjega razne tudi slabe namene podtikuje. Sv. Duh svari pri preroku Cahariju (8, 15): Nobeden izmed vas naj ne misli hudega v svojem srcu zoper svojega prijatelja. Sv. Gregor Nac. pravi, da kdor sam ni hudoben, ne bo lahko drugih hudega natolceval.

Sv. Krizostom pa trdi, da hudoben človek rad domneva o drugih, da so ravno taki, kakoršen je on sam.

S predrzno sodbo greši tisti, ki o svojem bližnjem ne misli samo hudega, ampak tudi brez zadostnega vzroka vpricho drugih bližnjemu kaj hudega prisoja kot gotovo in resnično in to utegue smrten greh biti. Sem spada tudi tisto brezobzirno neopravičeno kritikovanje, s katerim presojuje podložni dostikrat dejanja, življenje in naredbe svojih predpostavljanih. Krive sodbe izvirajo iz napuha in pomanjkanja krščanske ljubezni; deloma jih je rodil duh sedanjega časa, prostost tiska, in prostost besede v raznih zbornicah. Tako so napuhnjeni farizeji Jezusa krivo sodili. Kriva sodba in predrzno natolcevanje in sumničanje je greh zoper ljubezen do bližnjega. Vodilo naj nam bodo besede Jezusove: „Ne sodite, da ne bodete sojeni.“ Ne smemo pa soditi zato, ker se pri sodbi lahko motimo; kdo pač vidi bližnjemu v

srce, in tudi zato ne, ker nismo postavljeni sodniki bližnjemu. Bog je naš sodnik. Njemu je vse znano. On nas bo sodil po pravici. On si je vso sodbo pridržal. Njemu prepustimo sodbo. Mi se nikdar ne smemo predrzniti, koga obsojevati, ali celo njegovim dobrim delom krive namene podstavljati; zakaj mi ne vidimo bližnjemu v srce, mi ne moremo soditi, nam ne gre, nam ne pristoji soditi. Jezus je naš sodnik. On bo vsakemu po njegovem zasluženju dal.

II.) Zoper bližnjega čast in dobro ime greši se nadalje z a) obrekovanjem, b) opravljanjem in c) podpihovanjem.

a) Z obrekovanjem greši človek, ki o bližnjem svojem pripoveduje kake izmišljene napake ali povečuje njegove resnične napake. Obrekovanje se večidel prišteva smrtnim grehom — zlasti pa je smrtni greh, kadar kdo premišljeno, z zlo voljo o bližnjem pripoveduje velike izmišljene napake dobro vedoč, da bode bližnjemu veliko škodoval. Tak se pregreši ne le zoper ljubezen do bližnjega; ampak tudi zoper resnico in pravico, ki nam vелеva, da čuvamo dobro ime bližnjega in njegovo imetje. Obrekovalec pa popolno vzame dobro ime in čast bližnjemu ter je kriv, da ta pride ob kruh, zaslužek in večkrat v pomanjkanje in revščino. Obrekovalec je hujši od tatu, ki krade denar. Denarji se lahko nazaj dajo, poštenje pa se težko vrne. Že v bukvah Mozesovih beremo: „Ti ne smeš svojega bližnjega po krivem dolžiti.“

Kako zlo je obrekovanje, razvidi se iz sledeče zgodbe: Nekdo je neko šviljo obrekoval, da ima neko grdo bolezen. Ljudje so osupnili ter mu verjeli in niso več dajali dela tej šivilji. Šivilja je tako prišla ne-le ob dobro ime, ampak tudi ob zaslužek in kruh; postala je uboga in prišla je v veliko revščino. Kdo ji povrne dobro ime? Kdo ji pomore do zaslužka in do vsakdanjega kruha?!

O nedopovedljiva zlobnost, črno obrekovanje!

Naj sledi tu zgodba — o žalostni obrekovalčevi smrti. Služabnik na železnici je svojega načelnika obrekel pri višji gosposki. Načelnik se je opravičil in bil nedolžnim spoznan. Služabnika so pa potem prestavili v drugo službo. Ko je nekoč stopal čez železniški tir na ono stran smodke kupit, prijel ga je stroj, ter ga raztrgal. Tako ga je Bog sodil; nedolžni načelnik pa danes še vedno posluje na zadovoljnost svojih predstojnikov.

Ako se hoče kedaj obrekovalec v resnici z Bogom spraviti, treba mu je z resnično pokoro k njemu se zateči; pa tudi preklicati ob-

rekovanje pred tistimi osebami, pred katerimi je je izustil, in povrniti vso škodo, katero je učinilo obrekovanje.¹⁾

b) Z opravljanjem greši človek, kateri brez zadostnega vzroka razodeva resnične napake bližnjega. Zoper osmo božjo zapoved greši tudi tisti, ki o bližnjem zvito govori, da si drugi, ki to slišijo, lahko kaj hudega o njem mislijo; ali kdor slabe lastnosti povikšuje in pretirava; ta greši, ki dobre lastnosti bližnjega zmanjšuje. Bližnji se kaj malega pregreši, drugi pa k temu kaj pristavijo in tako človek radi malega pregreška po opravljenih jezikih izgubi svoje poštenje.

Zato je sv. Avguštin imel tolik gnev do opravljanja ter dal obesiti na steni nad jedilno mizo sledeči napis: „Quisquis amat dictis absentium rodere famam, Hanc mensam vititam noverit esse sibi. — Odsotnika kdor kani streti tu zobmi — Naj ve, da mu pri mizi tej prostora ni!“ Ko so nekoč povabljeni jeli pri obedu odsotne opravljati, rekel je ta svetnik: „Ali izbrišite s table te besede, ali pa nehajte opravljati; sicer grem odtod v svojo sobo.“

Napake bližnjega smemo in celo moramo razodeti, kedar je to potrebno, da se grešnik poboljša, ali da se zabrani kako še večje zlo.

Radovoljno ne smemo poslušati obrekovanja in opravljanja; ako pa moramo nehote poslušati obrekovanje in opravljanje, ne smemo takih govorov radi poslušati, temveč moramo kazati svojo nevoljo in je zabranjevati kolikor mogoče.

c) S podpihovanjem greši, kdor brez zadostnega vzroka komu pove, kaj so drugi o njem slabega govorili ter tako napravi razpor. „Proklet bodi podpihovalec in dvojezičnik; zakaj

¹⁾ Ker državna oblast štiti čast slehernega državljana, zato prišteva obrekovanje zločinom, ki je ostro kaznuje. Po § 299 kaz. zakonika bode tisti, ki obdolži bližnjega pri uradu ali javno kakega po državni postavi kaznjivega zločina, kaznovan z zaporom od 1 do 5 let, oz. roma tudi 10 let. In po §§ 487–489 kaz. zakonika zapadejo kazni 1 do 6 mesecev vsi tisti, ki druge po krivem obdolže sploh kakega zločina ali nenravnega čina. Ako se to zgodi v časniku, povišana je kazen od 6–12 mesecev. — Če pa obtoženec obžaluje svojo hudobijo in prosi odpusčenja, odpusčena mu je na priprošnje tožnikovo večidel kazen. Često se naloži obtožencu, da mora svoje obžalovanje in odprošnje v kakem časniku objaviti, zlasti ako je to obrekovanje izustil v pričo mnogih ljudi. Tu se vidi, kako hudo svetna gosposka obrekovalca kaznuje. Kako ostro pa bo še-le hudobijo sodila božja pravica, kateri je znana vsa obrekovalčeva zlobnost in strašni nasledki zlobnega obrekovanja. Ako je že velika sramota za zločinca, ko je pri sodnji obsojen, ako je že tudi zelo sramotno za obrekovalca, ki ni obsojen, pa mora javno ponizati se ter prositi odpusčenja; kakošno osramočenje bo še-le za razne grešnike sodni dan. Radi bi se takrat skrili pred vsim svetom. Klicali bodo: »Hribi, pokrite nas, gore, padite na nas.« Kesali se bodo svojih hudobij, pa kesanje bo takrat prepozno. Radi bi prosili odpusčenja, pa ne bodo uslišani, ker potekel jim bode čas milosti, — nastopila je pravica božja.

med mnogimi, ki v miru žive, napravi zmešnjave. (Sir. 28, 12). Šest reči je, katere Gospod sovraži in nad sedmo se mu gnjus. Sedma reč je pa ta: „Kateri med brati razprtije trosi.“ Sv. Alfonz Ligvorijan piše tako o tem: „Mnogo ljudi je, ki imajo to napako, da poslušajo to, kar se o drugih govori ter jim hitro to povedo. Komaj slišijo to, kar je kdo hudega o bližnjem izustil, in hitro mu to sporočijo. Taki ljudje zovejo se podpihovalci, katere Bog sam proklinja, ker opravljajo službo hudobnega duha, ker mir v celih družinah in občinah kalijo in provzročujejo veliko sovraštev in prepira.“ Prav zanimivo je, kar uči sv. Tomo Akvinski o podpihovanju: „Opravljivci jemljejo svojemu bližnjemu čast, podpihovalci pa dobre prijatelje. — Kakor je dobro prijateljstvo več vredno od same časti, tako je podpihovanje večji greh od opravljanja; kajti z dobrim prijateljem se ne da nič primerjati.“

I. I. Z zasramovanjem greši, kdor bližnjemu ali sam, ali po drugih v obraz pove, kaj poniževalnega ali mu stori kaj tacega. N. pr. če kdo očita komu njegove napake ali napake njegovih starišev, katere koli že bodi; če ga kdo zbada ter se pod pretvezo šale iz njega norčuje; če greši z nezasluženim očitanjem, zmerjanjem, zaničevanjem, posmehovanjem, obkladanjem z grdimi priimki i. dr. To so grehi zoper krščansko ljubezen, znak so trdosrčnosti, ter dajejo povod jezi, prepiru in sovraštvu. Jezus, naš božji učenik, se zgraža nad zasramovalci ter pravi: „Kdor reče svojemu bratu raka, bo kriv zbora, kdor pa reče norec, bo kriv peklenškega ognja.“ Kakor božja postava kaznuje to pregreho, tako jo strahuje državna oblast.¹⁾

* * *

Zasramovanje se godi z živo besedo v pismu, v časopisu ali knjigi. Ker se zasramovalec boji kazni, torej se rad skriva, ter svoje žalo sramotenje bližnjiku v kvar razliva v pismu brez podpisa po tuje „anonimno pismo“²⁾ zvano. Ker se ta način žaljenja bližnjega čestokrat dogaja, in se širi tudi po naših krajih zadnje čase kakor kuga, ter se taka pisma množe, kakor gobe po jesenskem dežju, zato naj te vrstice o

¹⁾ Kazenski zakonik, sledeč natornemu pravu in božji postavi, kaznuje v §§ 488 — 499 one, ki žive ali mrtve obrekujejo ali po krivem natolcujejo. Tudi one kaznuje, ki druge zasramujejo, bodisi ustmeno ali pismeno ali v tisku (v časniku ali v knjigi); da še celo taki niso brez kazni, ki očitajo drugim že prestane kazni in dovršene zločine. Vsi ti paragrafi govore o slučajih žaljenja časti.

²⁾ Do sedaj ni bilo še nikjer pri nas brati o »anonymah«

tem obširneje obravnavajo, v svarjenje zasramovalcem in v pouk in tolažbo onim, ki dobivajo taka pisma. Žaljenje bližnjega po pismih je neko tihotapstvo, zločinstvo, ki se skriva za pismo brez podpisa; tak človek je prav enak skrivnemu tatu, ki krade blago; samo toliko več zločinec je, ker krade in končuje mir. Nekdo je rekel: „Ne bojim se sovražnika, katerega poznam, vsaj se mu lahko v bran postavim; bojim se pa skrivnega nasprotnika, ki mi ni znan.“ Ako ne voliš v občinski odbor po volji kakega vaškega velikaša, v kratkem ti doide pismo, v katerem te pisec sramoti na neizrekljiv način. Ako se zlobnemu človeku zameriš, kmalu dobiš pismo brez podpisa, ki kar mrgoli psovek, ki je je pisal človek, ki je namočil pero v žolč in strup sramotenja. Skoraj vsak človek ima kakega sovražnika. Ker se razni predstojniki, kakor uradniki, župani, duhovniki, učitelji, ravna se po svoji službi, prav lahko komu zamerijo in sovraštvo nakopljejo. torej prav oni dobivajo največ takih pisem. Zlobnost, ki se skriva za takimi pismi, je nedopovedljiva, nepopisljiva. Pred 30. ali 40. leti¹⁾ je bilo le v kakem trgu ali mestu slišati o takih pismih. A sedaj je vse drugače. Iz velikih mest se širi spačenost v mala mesta in trge in od tod prodira tudi na deželo v vasi. Tako zdaj v velikih mestih kar mrgoli takih sramotilnih pisem, nahajajo pa se skoraj v vseh mestih in trgih in mnogih občinah selskih. Ne bomo navajali mest in trgov imenoma; kajti „nomina sunt odiosa — imena se zadirajo.“ Vprašati pa bi skoraj smeli: v katerem mestu in trgu ni tega? In ker se je hudobija namnožila, umrznila je mnogim ljubezen. In kakošni so nasledki takih pisem? Koliko solz je bilo že prelitih, koliko smrtnih ran zadetih? Kolikim življenje ogrenjeno? V kolikih družinah domači mir razdejan? Da bi pač tak človek pomislil, da Božje oko vse vidi, da so Gospodove oči veliko svetlejše kakor solnce, da ogledujejo vsa človeška pota, in da gledajo ljudem v srca, v najskrivnejše kote. Zakaj Gospodu Bogu je bilo vse znano, preden je bilo vsvarjeno, in tako on tudi potem vse pregleduje, ko je storjeno (Sirah 23. 25—29). In nobena stvar ni nevidna pred njim, ampak je gola in odgrnjena pred nje-

¹⁾ Kako prav pišemo, evo dokaza. Prof. Tomo Zupan v programu kranjske gimnazije l. 1874 piše o oskrbniku Luka Knafeljevih stipendij. dr. Ferdinand Zupančiču, tako-le: »Zadnja leta so mu (Zupančiču), preden je stavil navete za stipendije, redno dohajala anonimna pisanja, črneča tega ali onega prosilca. Zelo nejevoljen je prijateljem tožil o tem pristavljaše: »Tako mi kedaj delali nismo.« Opomniti pa se tu mora, da ga taka brezimna naznanila, ki je je pisati v stanu le nežlahen človek — vznemirjala ter v njegovih priporočilih motila niso nikoli (str. 18).«

govimi očmi, kateremu bo treba nam dati odgovor. Na sodni dan bodo vse skrivne hudobije, očitni in skrivni grešniki očitno osramočeni. Po besedah sv. Filipa Nerija bode takrat najhujša kazen grešnikom javno zasramovanje in osramočenje pred trojednim Bogom, pred Materjo božjo pred vsemi angelji in svetniki in pred vsim svetom. In ako bode že sploh vse grešnike ta kazen zadela, kaj bodo še-le trpeli zasramovalci drugih. Takrat bi se radi skrili, pa ne bo moč. Marsikatera oseba poreče takrat: „Da bi se mi bila posušila desna roka, preden sem pomočila pero v strup ali črnilo zasramovanja.“ Klicali bodo v božjo milost, pa je ne bodo več dosegli, ker takrat bo vladala le bržja pravica.

Zdaj pa še neko navodilo onim, ki dobivajo pisma brez podpisa. Zli nasledki takih pisem so se porajali radi tega, ker dotični prejemalci pisem niso potem modro ravnali s takimi pismi. Marsikateri je prebral tako pismo, se žalostil, tudi drugim dal pismo brat, ali vsaj pravil o vsebini tacega pisma; in tako je bila družina užaljena in osramočena. Zasramovalec, ki je kmalo izvedel o vspehu svojega pisma, je bil vesel ter se smejal v pest, ker je dosegel svoj namen. Ti pa, dragi bralec, ako prejmeš kako pismo, poglej vselej, ali ima podpis ali pa ne. Ako je to pismo brez podpisa, ne beri ga — ampak vrzi ga v ogenj in nikomur o tem nič ne povej. Moli pa, ako drago, kak očenaš za pisatelja tistega pisma; tako boš ohranil mir srca in imel še zaslužnje pri Bogu. To bode prava krščanska osveta.

Tako je storil neki duhovnik, ki je često dobival anonimnih pisem. Ker ni bilo konca in kraja, je oznanil: da on sicer vsa pisma odpre, ki mu dohajajo: a pogleda pa najprvo ali je pisalec podpisan ali ne; ako ni podpisan, pisma ne bere, ampak ga vrže v ogenj. Pisalec naj si torej truda prihrani, in naj ne misli, kako ga bode užalil. — In konec je bil teh pisem brez podpisov.

A ne more se trditi, da bi bilo vsako pismo brez podpisa hudobija. Primeri se, da kdo znanca svari o preteči nesreči. Nekdo je pisal rimskemu vojskovodiji Juliju Cezarju pismo, v katerem ga je svaril, naj današnji dan ne gre v sejo starešinstva. Cezar je po potu grede prejel pismo, prebral ga ni, ampak vtaknil v obleko — in prav v tej seji so ga zarotniki umorili (15. marcija 44 pred Kristom.). Pisma brez podpisa dohajajo tudi raznim uradom. Ondi jih večidel bero, in tudi precej uvažujejo. To je tako potrebno pri sodnijah in pri redarskem

uradu. Bralo se je namreč pred kratkim v časnikih, da je sodnija v francoskem mestu Lille dobila o priliki preiskovalnega zapora šolskega brata Flamidiena štiri pisma brez podpisa. V teh pismih so bile okoliščine umora nekega učenčeka tako natanko označene in nedolžnost šolskega brata tako dokazana, da je sodišče Flamidiena oprostilo. Tako se primeri večkrat, da sodišče išče kakega glasovitega zločinca, pa ne more priti na sled. Dogodi se pa, da ima kdo precej gotove dokaze o kakem zločincu; pa ker noče sam na dan stopiti ter imeti opraviti s sodnijo, naznani raje sodniji v pismu brez podpisa svoje menenje o zločincu. Sodnija dobi tem potem povod, da more zasledovati zločinca. V takem slučaju se nikakor ne more grajati pisec pisma, ker ni hotel koga tožiti ali zasramovati, ampak le koristiti človeški družbi. To je vse kaj drugega kakor pa je ono, kadar kdo sodržavljana v pismu zasramuje. — Drugi uradi manj jemljejo v poštev taka pisma, ki izvirajo često iz jeze, sovraštva, zavisti in hočejo le koga pri gosposki začrniti. In tako ravnajo prav.

Tudi tista brezimna pisma niso za zavreči, ki ščitijo nedolžnost. A vsaka njihova beseda bodi dostojno pisana, navdahnjena vere in lepe čednosti. — Čudeže so že storili časih taki dopisi. Zbudili so namreč vest in preprečili največo dušno nesrečo. Volka v ovčji koži so mnogokrat pokazali nedolžnemu jagnjetu. Zadnji čas je namreč — tako se nameriti utegne — da rešiš nedolžnost. A, ko bi jo rešiti hotel z besedo v obraz, si uničen. Maščevalo bi se ti to peklenskim načinom. Zato smeš takrat, kadar nedolžnosti drugače čuvati ne moreš, pisati brez svojega podpisa. A ponavljam ti: le, če mogočnemu ali napihnjenemu zapeljivcu tega v obraz povedati ne smeš, in do nedolžne žrtve tudi ne prideš lahko drugače, kakor po takem pismu. — A še enkrat: vera in krščanska čednost ti mora voditi pero.

* * *

Kdor je bližnjega zasramoval, zamore sicer zadobiti odpuščanja grehov. A kesa naj se in dostojno izpove na izpovedi, ter opravi po izpovedniku naloženo pokoro in zadostenje.

Sploh rečeno, kdor je bližnjemu škodoval na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu, je dolžan:

- 1.) Preklicati obrekovanje in zasramovanega prositi odpuščanja.
- 2.) V vseh slučajih mora po svoji moči popraviti škodo, ki mu jo je storil na njegovi časti,

na njegovem dobrem imenu, na njegovih pravicah, in s tem morda tudi na premoženju, ali celo na zaslužku.

Zdaj lahko umevamo, kaj nam osma božja zapoved zapoveduje: namreč povsod in vselej resnico govoriti in odkritosrčnim biti ter tudi varovati, spoštovati in braniti kolikor mogoče in nas veže dolžnost — bližnjega čast in dobro ime.

Kako modro je Bog dal osmo zapoved. Blagor človeškemu rodu. Ako bodo ljudje izpolnovali osmo božjo zapoved, živeli bodo mirno, složno in zadovoljno. Strašno gorje pa zadeva človeško družbo povsod, kjer se kršijo božje zapovedi, posebno osma. Obrni se človeški rod k Bogu in razne tožbe o hudih časih, o nezadovoljnosti bodo minole.

Spominja vredne pa so besede Davidove (Psalm 14, 1—3): zapisane naj bi bile na steni vsake hiše: „David je vprašal Gospoda: Kdo bo prebival v tvojem šotoru, ali kdo bo počival na tvoji sv. gori. In Bog mu je odgovoril: „Ki hodi (živi) brez madeža in prav dela, (ki se varuje hudega in dela dobro) kdor resnico govori v svojem srcu (pošteno misli, kakor govori), kdor s svojim jezikom ne goljufuje (ne obrekuje in zasramovanja ne govori zoper bližnje.)

Dal mili Bog, da bi verni Slovenci ne zabili teh besedi, ter se vedli po izgledu pokojnega P. Salvatorja Pintar, frančiškanskega gvardijana v Ljubljani. Stareji bralci „Zg. Danice“ so ga dobro poznali. Ta mož je rekel nekoč: „Upam, da bom od svojega jezika pri Bogu lahko odgovor dajal.“ — Slovenci! Kot ta mož, tako tudi mi v porabi svojega jezika in svojega peresa!

Župnik A. K.

Tri dni iz mojega življenja.

Potopisni spominji iz naše gorenske in dolenske domovine.

Motto:

„Beseda sladka domovina,
Ne prideš več mi iz spominja!“

Andr. Praprotnik.

Ker smo pri popisu ribniške cerkve, oziroma se še nekoliko v njeno zgodovino. Ribniška duhovnija je med najstarejšimi ljubljanske škofije, odlikuje se pa tudi po tem, ker so se njeni župniki nekdanj imenovali dijakoni (achidiaconi) dolnje Kranjske. Kaj enakega gorenska ali notranja stran naše dežele ni imela. V starejših imenikih (šematizmah) se bere, da je bil l. 1383 v Ribnici župnik Nikolaj; l. 1389. pa

Urban pl. Los. Patronstvo je bil prepustil Oglejski patrijarh pod katerega nadpastirstvo je spadala nekdanj ribniška duhovnija, grofom Ortenburškim; ko so ti l. 1421. izumrli, prešlo je na grofe Celjske, od teh pa l. 1456. na cesarja Friderika III. L. 1510. je bil župnik v Ribnici Leonard Wurfel, in tudi že naddijakon. O Valvazorjevem času je štela ribniška duhovnija devetnajst podružnic Bile so:

I. sv. Marija v Kočevju (Unsere Frauen in Gottschee). Morebiti je bila to sedanja kapela Matere Božje v Slovenski Vasi (Windischdorf) Stare Cerkveške župe, ker razun cerkva v Goričej Vasi in pri Novi Štifti ni nobene druge Mariji posvečene ne v ribniški, in tudi v nobeni drugi duhovniji, ki so se pozneje odcepile od nje. —

II. Sv. Prima in Felicijana v Grčaricah, ki je od l. 1767. lastna duhovnija.

III. Sv. Vida v Rakitnici (zdaj v Dolenjevaški duhovniji).

IV. Sv. Marijete (zdaj tudi v ondotni duhovniji).

V. Sv. Petra v Prigorici, (tudi tako)

VI. Sv. Leonarda v Nemški Vasi.

VII. Sv. Marijinega Imena v Goričej Vasi.

VIII. Sv. Trojice v Hrovači. (Od kdaj je pokopališče od župne cerkve tja preneseno, ne vem povedati.)

IX. Sv. Ane v Lazih; Valvazor jo je imenoval „auf dem Berge“).

X. Sv. Tome na Poljanah. Dolga leta so tam delovali stanovniki za pridobitev lastne duhovnije; še le zadnji čas, uprav naše dni, se jim je ta želja spolnila. Ravno kar se namreč zida nova župna cerkev.

XI. Sv. Jurija v Orteneku. (sedaj v Št. Gregorski duhovniji.)

XII. Sv. Filipa in Jakoba v Ravnah. (Te cerkve ni najti ne v Ribniški in tudi v nobeni drugi duhovniji, ki so se odcepile od nje.) Katera bi utegnila to biti?

XIII. Sv. Duha. (Valvazor piše: „Die Kirche des heiligen Geistes, S. Marien, und S. Oswalds, auf dem Berge“) Tudi te cerkve ni najti navedene v sedanjih škofijskih imenikih.

XIV. Sv. Marije Magdalene v Sodražici. (Ta duhovnija se je ustanovila l. 1753., ter se odcepila od ribniške.)

XV. Sv. Marke v Zapotoku, (sedaj v Sodraški fari)

XVI. Matere Božje pri Novi Štifti, (tudi tako.)

XVII. Sv. Križa v Jarjevicu.

XVIII. Sv. Roka v Dolenji Vasi. (lastna duhovnija od l. 1787.)

XIX. Sv. Božjega groba tik pokopališča pri župni cerkvi. (Kedaj se je podrlo to svetišče, ni mi znano. Brž kot ne ob času, ko se je preneslo pokopališče od župne cerkve v Hrovačo.) —

Tudi kapelice sv. Ivana Krstnika v Ribniškem gradu Valvazor omenja, ne pa podružne cerkve sv. Frančiška Ksv. v Sajovcu. Je li bila še le pozneje zidana, pisalcu ni znano.

Kot zgodovinsko drobtinčico naj omenjam tudi še altarjev, ki so bili postavljeni o Valvazorjevem času v ribniški župni cerkvi. Bili so: 1. veliki sv. Štefana papeža in mučenika; 2. zadnje večerje, (s katerim je bila združena bratovščina presv. Rošnjega Telesa, in je imela lastnega beneficijata); 3. sv. Andreja (tudi z lastnim beneficijatom); 4. ssv. Mohora

in Fortunata (prav tako*); 5. sv. Marije angeljskega češčenja; 6. Sv. Katarine in sv. Ivana evangelista; 7. Sv. Krištofa; 8. ssv. treh kraljev v posebnem prostoru, (Valvazor piše: „in einem abgesonderten Ort“), kjer je bilo grobišče pl. Wernekov (Freiherrn von Wernek); in 9. sv. Mihaela v zakristiji.

Valvazor omenja še neke kapelice Kraljice sv. rožnega venca, katero je pozidal o njegovem času tadanji ribniški župnik in naddijakon Tomo Renner, vpeljal na lastne stroške bratovščino sv. rožnega venca, ter udom pridobil vse od papeža Inocencija XI podeljene odpustke. (O vsem tem bi zamogel morebiti kaki ribniški č. g. rojak kaj več in obširneje pisati, katerim so na razpolago ali stari spisani viri, ali pa tudi le ustno izročilo. Pri rokah mi je popis † č. g. prof. Ant. Lesar-ja „Ribniška dolina.“ A tu mi je, žal, preveč površnosti glede stare ribniške župne cerkve. Odtegnimo pozabljivosti, kar se da še rešiti! —)

Nadučitelj Josip Levčnik.

(Dalje prihodnjič.)

I. Bratovske zadeve

molitvenega apostoljstva.

Nameni za mesec december 1899.

(Spis potrdili in blagoslovili sv. Oče.)

a) Glavni namen

Krščanska ponižnost.

b) Posebni nameni:

1.) **Sv. Edmund in tovariši, mučeniki.** Vrnitev Anglije v naročje katoliške cerkve. Zgradba nekega konventa. Več bolnikov in bolehnih ljudi.

2.) **Sv. Bibijana.** Odvrnitev pohujšanja in pospeševanje nravnosti. Važne volitve. Uboge duše v vicah.

3.) **Prva adventna nedelja. Sv. Frančišek Ksaverij.** Duh resnične pokore — kot priprava na prihod Gospodov. Misijoni med pagani. Spreobrnitev bramancev v Indiji.

4.) **Sv. Barbara, devica in mučen.** Mllost za srečno zadnjo uro. Pravočesni prejem zadnje sv. popotnice. Zakrknjeni grešniki

5.) **Sv. Saba, opat.** Več redovnih predstojnikov in njihove zadeve. Družine v stiskah. Dežele, katere preganja šiba vojne, kuge in lakote.

6.) **Sv. Nikolaj.** Duhovniki in obhajanci. Bogosiovni konvikt. Krščanska vzgoja otrok. Volitev poklica pri mnogoterih.

7.) **Sv. Ambrož.** Škofje in kardinali. Neko slovstveno delo, ki je velike važnosti za sveto cerkev. Razcvit umetnega cerkvenega petja.

N.

Raznoterosti.

Sv. Frančišek Ksaverij in sv. križ. Sv. Frančišek Ksaverij je na nekem otoku Vzhodne Indije postavil na prostem pod milim nebom sv. križ in vernike opominjal, da naj večkrat semkaj zahajajo in molijo. Nastala pa je v dotičnem kraju huda suša tako, da je pretilavse pridelke uničiti. Nekateri kristi-

*) Vse z altarji: Zadnje večerje, sv. Andreja in sv. Mohora sklenjene beneficije je oddajal presvitli cesar sam kot patron ribniški duhovniki.

janke, ki so pred kratkim časom sprejele sv. krst, in se še niso docela odpovedale neverskim navadam, so se zbrale pri leženem maliku, uganjale razne čarovnije in tako častile hudobnega duha. Zastonj je bilo njih počenje, Bog ni dal dežja — Ko jih je pobožna kristijanka opazila, opomnila jih je rekoč: „Kaj? Ali ni tu v bližini sv. križ? K njemu se zatecimo, saj je sv. Frančišek nas zagotovil, da bomo vselej uslišani, kadarkoli bomo pobožno in vdano molili pod sv. križem.“ Nato so šle h križu, tamkaj so pokleknile in goreče prosile Boga, da bi z dežjem odvrnil uničujočo sušo. Kar na enkrat se je nebo pooblačilo, in začelo je deževati. Tako Bog rad usliši pobožno in ponižno molitev — To naj nas vzpodbuja, da se zatekamo k sv. križu, zlasti, kadar smo v nadlogah. —k.—

Sv. Frančišek Ksaverij in Jezusova presv. rešnja kri. Med popotniki na ladiji, na kateri se je sv. Frančišek Ksaverij peljal v Indijo, je bil tudi plemič, ki se je bahal in ustil, da se nič ne zmeni za Boga in niti ne veruje vanj. Sv. Frančišek se je hotel z njim seznaniti in si je pridobil njegovo naklonjenost z veselimi razgovori. Kadarkoli je pa začel svetnik govoriti o Bogu in izveličanju duše, dobil je le posmehovanje in psovke v odgovor. Večkrat se je brezverec tako razjezil, da je preklinjal vero in se rotil, da se ne bode nikoli izpovedal. Toda svetnik se ni dal ugnati. — Nekega dne gresta na suho prišed v gozdu na izprehod. Tu razgrne svetnik svoje rame in se začne s trnjem bičati do krvi. Med tem govori plemiču: „To delam tebi na ljubo in bi rad še mnogo več storil za te; toda tudi največje bolečine niso nič proti temu, kar je Jezus Kristus za te storil. Njega si stal neskončno veliko. Ali tudi vse to ne premore ganiti tvojega srca?“ Potem se ozre proti nebu in pravi: „Poglej, Izveličar, svojo pres. kri in usmili se nas!“ — Plemič je strmel in je bil silno osramočen. Presunjen in premagan te ljubezni, se zgrudi k nogam svetnikovim in ga prosi za božjo voljo, naj se neha bičati, kajti hoče se gotovo izpovedati vseh svojih grehov in se poboljšati. Bil je moč beseda; takoj v gozdu se izpove svetniku z globokim kesanjem grehov vsega življenja in postane bogaboječ kristijan.

M. K.

Kako gledajo v samostanih smrti v oči. Kakšen strah jo provzročilo pri marsikom prerokovanje, češ 13. novembra bo sveta konec. Kako so popraševali, kaj je na tem, kako mnogoštevilno so prišli 8 t. m. v „Kat. Dom“ v Ljubljani k predavanju o zvezdoslovju! Kako so nekateri celo sv. zakramente prejeli, češ ako bo res kaj, da ne bomo neprevideno stopili na oni svet. Tako nas vznemiri že nezanesljiva in negotova vest c neki svetovni katastrofi, zato ker je izredna. — Vsako leto nas pa redno spominja smrti in konca vsega posemeljskega mesec november. Komaj je nekaj tednov prešlo, odkar smo se zbirali na pokopališčih, misleč svojih dragih ranjkih. Komu takrat ni še prišlo na spominj, da bo morda prej ali slej tudi sam počival pod hladno gomilo? Morda je marsikom pri tej misli strah spreletel vse kosti. Ali ta strah je vsakemu le v veliko korist po besedah modrega Siraha: „V vseh svojih delih se spominjaj svojih poslednjih rečij, in vekomaj ne boš grešil.“ (Sir. 7, 40). Smrt je res nekaj strašnega, pa le za brezbožne, in v posvetno vto-

pljene ljudi. Resnično pobožnim pa, in takim, ki ne ljubijo sveta in njegovega poželenja, je smrt le dobro došla rešiteljica iz zemeljskih spon, ne konec ampak začetek življenja, namreč novega, večnega življenja. Kot dokaz za to naj podam č. čitateljem „Daničinim“ pisemce, ki je je pisala sestra Magdalena iz kongregacije za vedno česčenje, svojim sorodnikom. S Magdalena je bila skrita, na zunaj že vela vijolica v vrtu sv. cerkve, ki je gledala pred jedva jednim letom svojo telesno in duhovno sestro isto kongregacije; kako je z veliko radostjo izročila svojega duha Onemu, ki jej ga je bil vdihnil. Slehernemu, ki je videl s. Magdaleno, se je dozdevalo, da pojde ne za dolgo za svojo sestro Marto. Tudi sama je to slutila, zato je vzela slovo od svojih dragih v pismu, koje je priobčil v posnetku St. Michael št. 3 iz l. 1899. Glasi se: „Samostan benediktinek večnega česčenja v Tegelen-u (Holandija), 8. apr. 1899 „Česčen in zahvaljen naj bo vsak čas presveti in božji Zakrament“ Dragi svak, sestra in otroci. . . . Zdaj vam moram pa nekaj veselega sporočiti in zaradi vesele stvari se gotovo ne boste žalostili. Že dalje časa čutim, da bom kmalu šla k ljubemu Bogu; imam namreč sušico. Zdaj še hodim; grem v kapelo, sprehajam se tudi po vrtu; ali bom pa še dolgo hodila, tega ne vem. Ko je naša ljuba sestra še živela, sem jo prosila naj moli v nebesih za-me, da pridem kmalu za njo. Ona pa mi je odvrnila: „To bi bilo prehudo za našo dobro častito mater.“ Pogodili sve se da počakam še eno leto. Zdaj je že 9 mesecev, odkar je umrla sestra Marta. Upam, da bom za eno leto, kakor sva se pobotali, res šla za njo. Zato zahvaljajte z menoj vred Boga, da bom kmalu pri njem ter da sem dosegla to milost, da bom umrla v samostanu. Kako srečno se čutim, da bom umrla v samostanu, vam ne morem popisati. Povedala sem vam že ob drugi priliki, kako pride ljubi Izveličar sam k nam v sv. hostiji, ako me ne moremo več k njemu v kapelo. Svetnih skrbij nimamo nobenih, samo za dušo skrbimo. Pa tudi glede telesne postrežbe bi mi ne bilo nikjer bolje (vkljub revščini našega samostana). Naša dobra častita mati ima veliko skrb radi mene. Prav hudo ji je, da umrjeve 2 sestri tako hitro druga za drugo; jaz pa sem tega vesela; in zato lahko potolažim č. mater. Do govorilnice že še lahko pridem; ako bi torej še enkrat radi z menoj govorili, nočem vam kratiti tega veselja. Kar pa se mene tiče, videla bi še rajše, da bi si jaz in vi veselje zemeljskega svidenja odrekli do srečnega svidenja tam gori. Tako si lahko prihranite tudi nekaj denarja. Z'aj vas prosim, povejte to še drugim mojim bratom in sestram, kajti težko pišem pismo; potem pa prav pridno za me molite, posebno za srečno zadnjo uro. . . . V srcu Jezusovem sem Vaša s. Magdalena.“ Blagor človeku, ki tako misli o smrti. On pač lahko reče s sv. Pavlom: „Smrt, kje je tvoja zmaga, smrt, kje je tvoje želo? — Požrta je smrt v zmagi — Bogu pa bodi hvala, kateri nam je dal zmago po Gospodu našem Jezusu Kristu.“ (I Kor 15, 54 in nasl.)

Kapelan Josip Pluntarič.

V katoliško cerkev je iz protestantstva prestopila 20. t. m. žandarmerijskega ritmojstra soproga

gospa Alma Karolina Binowetz, iz Kronstadta na Sedmograškem; svojima hčerkama Josipino Alico ter Karolino Olgo, obema rojen ma istega dne 28. februarija 1883 na Dunaji. Dolgotrajneje a jako ginljive krstne obrede je izvrševal v frančiškanski cerkvi veleč. oče — župnik Hugolin Sattner od 12. do blizo 1. ure. Botrovala je hčerkoma okrajnemu predstojniku vdova gospa Maksa Šega, materi pa gospici Ema Šega, njena hči. Za sv. krst s sv. birmo — sploh za spreobrnitev je pripravljaj vse 3 čast. oče Hijacint Šega. Nekako dušno lahkoto in živim hrepenenjem so se vse udeleževale skoraj trimesečnega pouka in so težko težko pričakovale svojega sprejetija v katoliško cerkev. — Zgodba o tem spreobrnenji je pa toliko poučna kot znamenita. Gospa-mati je o mnogih živenskih britkostih osobito še radi 3letne bolezni svojega soproga silovito veliko trpela žalosti in skrbi. Ko je necega dne hodila skozi gozd, prišla je slučajno do znamenja preblazene Device Marije. Akoprav rodod protestantinja se zaupno oklene sohe matere Božije in tu goreče moli. Kako čudovito jej je bilo takrat pri srci, tega ni v stanu nikomur povedati. Nad vse čudovito je pa to, da je njen sprog od tiste dōbe okrevali jel in konečno popolnoma ozdravel od svoje triletne bolezni. V zahvalo je obljubila že takrat, da ob prvi priliki prestopi h katoliški veri. Čakala je, da ste dorastli hčerkki, ki ste morali do 14 leta biti materine vere. — 21. t. m. pa so v knežškofijski kapelici prejele presrečna mati svojima isto tako srečnima hčerkama iz rok svetlega knežškofa dr. Antona Bonaventure presveto Rešnje telo in na to še zakrament sv. birme. Ves čas svetih dejanj je v škofijski kapelici v pobožno molitev vtopljen navzočen bil mož-oče g. ritmojster Fran Josip Binowetz, ki si je — sam katolik — vstrajno želeval teh veselih zgodeb. Prav pravi vojak torej Kristu in svojemu cesarju. Nepozabni bodo trenutki vsem tem, ki so navzoči bili ob tem sv. krščevanji, ob prvokratni prejetvi presv. zakramenta in sv. birme. — Spreobrnenke pa Bog blagoslovljaj in jim v katoličanstvu podeluj vseh mogočih sreč.

Bratovščina vednega česčenja presvetega Rešnjega Telesa ima v uršulinski cerkvi svojo navadno pobožnost prihodnji četrtek dne 7. decembra. Ob 5. uri pridiga in potem med sv. mašo skupno sv. čbahjilo.

Listek.

Premilostni g. knežškof dr. Ant. Bonaventura Jeglič je daroval v sredo dne 22. novembra v stolnici ob 1/29. slovesno sveto mašo na čast sv. Ceciliji. Na koru so peli najboljše skladbe domačih skladateljev. Po sv. maši je bil shod Cecilijanskega društva v knežškofijski palači. Premilostni g. knežškof je v lepih besedah pozdravil zbrane posvetovalce in jih v nemal k nadaljnemu uspešnemu delovanju. — Nedeljo, 26. nov., se je odpeljal v Moraviče, kjer je sklenil sv. misijon z veliko slovesnostijo.

Poprava. V Dan. listu 47, str. 373, v 3. vrsto od zgoraj se je vrinila jako neljuba pomota. Mesto „srce Gospodovo“ naj se glasi „srce Gouldovo.“